یادداشت

راه پیروزی در جنگ اراده‌ها

حسن عابدینی

کارشناس مسائل منطقه

نظام بین‌الملل در یکی دو سال گذشته در حال حرکت به سوی بهره‌گیری از قدرت‌های جدیدی مثل قدرت سخت، قدرت نرم، قدرت هوشمندانه و قدرت هنرمندانه است. موضوعی که الان وجود دارد این است که پیش از این، مساله مهم برای هماوردی قدرت‌های بزرگ جنگ روایت‌ها بود. یعنی تلاش می‌کردند روایت خود را از رویدادها به افکار عمومی بقبولانند و چون در دهه دوم قرن ۲۱ افکار عمومی از یك جایگاه کانونی برخوردار است وقتی یك روایتی ولو غلط و دروغ از پشتوانه افکار عمومی برخوردار باشد می‌تواند در نظام بین‌الملل از کارایی بالاتر برخوردار باشد.

آنها بدون هیچ دلیل قانونی و فنی نفتکش حامل نفت ایران را توقیف کردند و صرفا با بهره‌گیری از ابزار رسانه‌ای و دیپلماسی می‌خواهند آن را به عنوان یك اقدام قانونی به افکار عمومی بقبولانند. این گونه روایت کردن ماجرا البته چند ایراد دارد؛ اول این‌که این نفتکش در آب‌های اسپانیا گرفته شده و انگلیسی‌ها مدعی هستند این کشتی در آب‌های متعلق به آنها توقیف شده، اما می‌بینیم که اسپانیا به عنوان یك کشور اروپایی منتقد اقدام انگلیس است.

دوم این‌که انگلیس مدعی است اقدامش مبتنی بر تحریم‌هایی است که اتحادیه اروپا انجام داده، اما باید به این نکته توجه داشت که اتحادیه اروپا حق ندارد تحریم‌های حوزه سرزمینی خود را بر سایر کشورها تعمیم بدهد. نکته بعدی این‌که انگلیس طی چند سال گذشته در پی برگزیت و ماجرای خروج از اتحادیه اروپا با یك چالش بزرگ مواجه است و حتی در بسیاری از نشست‌های اروپایی شرکت نمی‌کند و معلوم نیست که چرا در داستان توقیف نفتکش حامل نفت ایران خودش را به عنوان یکی از اعضای اتحادیه اروپا قلمداد می‌کند. بنابراین اقدام انگلیس با هیچ منطقی سازگار نیست. مضاف بر این‌که انگلیس در چارچوب کشورهای طرف مذاکره برجام و براساس بیانیه‌ای که سه کشور اروپایی داده بودند به صراحت اعلام کرده که به جمهوری اسلامی در فروش نفت کمك می‌کند. این در حالی است که انگلیس کشتی حامل نفت ایران را توقیف می‌کند و این اقدام یك گام در مسیر اهداف آمریکاست.

اما در مورد کشتی انگلیسی که از سوی ایران توقیف شد اقدام ایران کاملا مبتنی بر منطق و قانون بود. الان با جنگ روایت‌ها مواجه هستیم و باید رسانه‌ها این روایت‌ها را نقل کنند.

نکته دیگر این‌که ما در این مرحله شاهد جنگ اراده‌ها هم هستیم. یعنی اگر بنا باشد انگلیس با زور و قلدری که ریشه در قرن ۱۸ و ۱۹ میلادی دارد تصورش این باشد که الان هم همان مسیر قلدری و زورگویی را می‌تواند ادامه دهد و افکار و نیات خود را بر سایر کشورها تحمیل کند، حتما این یك تصمیم غلطی است، بنابراین جمهوری اسلامی اراده خود را نشان داده که از منافع ملی و امنیت ملی خود دفاع می‌کند. بنابراین در جنگ اراده‌ها مشخص شود که جمهوری اسلامی ذره‌ای عقب‌نشینی نخواهد کرد.

همچنین در این مرحله باید به جنگ شناختی نیز توجه شود. جنگ شناختی در موقعیتی صورت می‌گیرد که یك کشور بخواهد بر دستگاه محاسباتی دیگر کشورها تاثیر بگذارد. آمریکا به صورت غیرقانونی از برجام خارج شد و تحریم‌هایی را بر ضد جمهوری اسلامی ایران اعمال کرد. همچنین انگلیسی‌ها و سایر کشورهای اروپایی هم با تعلل مانع کسب منافع ایران از برجام شدند و در عوض از کشورمان می‌خواهند که به همه تعهدات خود وفادار بماند.

آنها با این اقدامات می‌خواهند روی دستگاه محاسباتی مردم و مسؤولان جمهوری اسلامی تاثیر بگذارند. رویکرد جدید ایران نشان داده که کاملا از نقشه قدرت‌های بزرگ آگاه است و رویه‌هایی که اروپا و انگلیس در پیش گرفتند نمی‌تواند دستگاه محاسباتی ایران را دچار خطا و اشتباه کند. از این‌رو جمهوری اسلامی ایران رویکرد مقابله به مثل را در پیش گرفته و این رویه در منشور سازمان ملل متحد هم مورد تایید قرار گرفته است.

ظریف: جان بولتون قصد دارد انگلیس را به باتلاق بکشاند

محمدجواد ظریف، وزیر خارجه کشورمان با اشاره به تحولات اخیر میان ایران و انگلیس در صفحه توییترش نوشت: «اشتباه نکنید! جان بولتون که در فریب ترامپ برای ورود به «جنگ قرن» ناکام مانده و نگران فروپاشی تیم بی است، در حال ریختن زهر خود به انگلیس است به این امید که این کشور را به باتلاق بکشاند. تنها خردورزی و دوراندیشی می‌تواند چنین توطئه‌هایی را خنثی کند.»/ایرنا

بیانیه ۱۶۰ نماینده در حمایت از اقدام سپاه

بیش از ۱۶۰ نماینده مجلس از اقدام قاطع نیروی دریایی سپاه پاسداران در توقیف کشتی انگلیسی حمایت کردند و خواستار قاطعیت و قدرت برخورد در این موضوع شدند.

نمایندگان در این بیانیه از دولت و رئیس جمهوری درخواست کردند موضوع اخذ عوارض از کشتی‌های عبوری از تنگه هرمز را در دستور کار قرار دهد./تسنیم

چگونه جمهوری اسلامی در جریان توقیف نفتکش‌ها توانست مؤلفه‌های قدرت خود را در فضای سیاسی - امنیتی و دیپلماتیک ارتقا دهد؟

تغییر موازنه به نفع ایران

سمت راست: نفتکش حامل محموله نفتی ایران، توقیف شده توسط انگلیس
سمت چپ: نفتکش انگلیس، توقیف شده توسط ایران

گروه سیاسی

۱۳ تیرماه بود که انگلیسی‌ها یک سوپر تانکر را که حامل دو میلیون بشکه نفت ایران بود در تنگه جبل‌الطارق توقیف کردند. از آن روز ایران از مسیرهای مختلف به دنبال آزادسازی این نفتکش برآمد اما لندن حاضر به کوتاه آمدن در این ماجرا نشد تا اینکه جمعه گذشته با توقیف یک نفتکش انگلیسی از سوی ایران، معادلات تا حدود زیادی عوض شد. از جمعه شب تقریبا ایران و انگلیس در حوادث اخیر به موازنه رسیده‌اند و از این به بعد کشوری دست برتر را دارد که بتواند از ابزارهای در اختیار خود بهتر استفاده کند؛ ابزارهایی که ممکن است یکسان نباشد و هر کدام از کشورها در مواردی نسبت به کشور دیگر برتری داشته باشند. در این حوزه اگرچه انگلیسی‌ها در اقداماتی از نظیر فضاسازی رسانه‌ای و بین‌المللی ممکن است برتری نسبی بر ایران داشته باشند اما با توجه به تسلط بی‌رقیب ایران بر منطقه، قطعا در این حوزه قافیه را به ایران خواهند باخت.

توانمندی‌های ایران

ایران از ابتدای توقیف محموله نفتی خود از سوی انگلیس، از ابزارهای مختلف خود برای آزادسازی این نفتکش و اثبات حقانیت استفاده کرده است اما به نظر می‌رسد پتانسیل‌های بیشتری در این زمینه برای ایران وجود داشته باشد که هنوز مورد استفاده قرار نگرفته است.

پیگیری‌های دیپلماتیک و حقوقی

وزارت خارجه کشورمان از زمان توقیف محموله نفتی در جبل‌الطارق، چندین بار سفیر انگلیس در تهران را احضار کرده و چند بار هم سفیر انگلیس برای ادای توضیحات به وزارت خارجه رفته است. گفت‌وگو با سفیر اسپانیا در تهران از دیگر اقدامات وزارت خارجه بوده است.

پیگیری حقوقی نیز از دیگر ابزاری است که ایران می‌تواند برای احقاق حق خود در زمینه نفتکش توقیف‌شده از آن استفاده کند. نوذر شفیعی، استاد دانشگاه در گفت‌وگو با جام‌جم تاکید دارد که ایران باید از طریق نهادهای بین‌المللی مانند دیوان لاهه و سایر نهادهای حقوقی این موضوع را پیگیری کند.

الهام امین‌زاده، استاد حقوق بین‌الملل دانشگاه هم به جام‌جم گفت: ایران می‌تواند از طریق مجامع بین‌المللی شکایت کند؛ از جمله آنکه به سازمان ملل متحد رجوع کند و علیه انگلیس شکایت کند. حتی کشورهایی که در این محموله نفتی ذی‌نفع هستند هم می‌توانند شکایت کنند. براساس ماده ۳۰ طرح مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها که در مجمع عمومی به تصویب رسید باید سریعاً این عمل غیرقانونی انگلیس متوقف و نفتکش حامل محموله نفتی ایران آزاد شود و به حرکت خود ادامه دهد.

ابزارهای اختصاصی ایران

اما ایران علاوه بر ابزارهای معمولی که در اختیار همه کشورهاست از ابزارهای دیگری برخوردار است که بویژه در پرونده اخیر توقیف نفتکش‌ها کارایی بالایی دارد.

تسلط بر تنگه هرمز: یکی از این ابزارها که تا الان هم نقش و اثرگذاری بالای خود را نشان داده است تسلط ایران بر تنگه استراتژیک هرمز است؛ محلی که شریان نفتی از آنجا می‌گذرد و هرگونه اتفاقی در این منطقه می‌تواند اقتصاد جهانی را با مشکل مواجه کند و طبیعتا انگلیس هم از این مقوله مستثنی نیست.

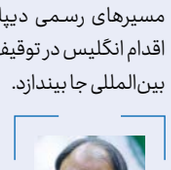

حسن هانی‌زاده، کارشناس مسائل منطقه در این زمینه به جام‌جم می‌گوید: ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز، دست بالاتر را نسبت به همه کشورهای منطقه و فرامنطقه دارد. تسلط ایران در تنگه هرمز و خلیج فارس بسیار بالاست و ما تجربه دریانوردی نظامی بسیار بالایی داریم و ابزارها و برگ‌های برنده فراوانی در اختیار داریم.

نفوذ منطقه‌ای ایران: ایران همچنین از نفوذ بالایی در میان کشورهای منطقه برخوردار است که این مساله نمی‌تواند برای لندن که خود را درگیر مجادله نفتکشی با ایران کرده خوشایند باشد.

هانی‌زاده در این زمینه معتقد است: ایران در دو حوزه نظامی و معنوی در منطقه نفوذ دارد. در زمینه معنوی، از شمال آفریقا تا غرب آسیا و جنوب شرق آسیا، ایران جایگاه بسیار مهمی در میان ملت‌های منطقه دارد. در زمینه حضور نظامی و فیزیکی هم ایران نفوذ فوق‌العاده‌ای دارد و وجود عوامل همسو با ایران و وجود محور مقاومت می‌تواند امتیاز نظامی بالایی برای ایران باشد. این کارشناس مسائل منطقه می‌گوید: ابزارهای فشار ایران در منطقه بسیار بالاست و اگر محموله نفتی ایران از توقیف خارج نشود و انگلیس دست به اقدامات ایذایی بزند ایران می‌تواند از ابزارهای فشار بیشتری علیه این کشور استفاده کند.

دیپلماسی عمومی: وزارت خارجه علاوه بر پیگیری مسیرهای رسمی دیپلماتیک باید غیرقانونی بودن اقدام انگلیس در توقیف محموله نفتی ایران را در عرصه بین‌المللی جا بیندازد.

محمدصادق کوشکی، استاد دانشگاه در همین زمینه به جام‌جم می‌گوید: انگلیس تلاش می‌کند در راستای حقوق بین الملل و اجرای تحریم ها علیه ایران این‌گونه القا کند که براساس موازین قانونی دست به توقیف محموله نفتی ایران زده اما این ترفند باید توسط وزارت خارجه کشورمان باطل شود. کوشکی با بیان اینکه انگلیس می‌خواهد با قانونی نشان دادن کار خود، هزینه مقابله به مثل ایران را سنگین کند گفت: از وزارت امور خارجه توقع می‌رود که همپایه اقدام حقوقی و رسانه‌ای انگلیس، مسیر موازی را طی کند و در مجامع بین‌المللی، سازمان ملل متحد و فضای رسانه‌ای توقیف نفت کش انگلیسی را براساس نادیده گرفتن اصل عبور بی‌ضرر در آب‌های سرزمینی ایران در اذهان عمومی جا بیندازد.

> انگلیس تلاش دارد با اقدامات رسانه‌ای و جوسازی‌های سیاسی اقدام خود در توقیف محموله نفتی ایران را قانونی و اقدام ایران در توقیف نفتکش انگلیس را غیرقانونی جلوه دهد؛ موضوعی که کاملا برعکس است

اقدامات انگلیس

از زمان توقیف نفتکش انگلیس از سوی ایران، لندن با ابزار مختلفی که در اختیار دارد در حال تحت فشار قرار دادن ایران است.

ابزار دیپلماتیك و سیاسی

انگلیسی‌ها از همان ابتدای توقیف نفتکش خود از سوی ایران، فشارهای سیاسی و دیپلماتیك را با مجموعه‌ای از اظهارنظرها و گفت‌وگوها شروع کرده‌اند.

جرمی هانت، وزیر خارجه انگلیس در حساب کاربری خود در توییتر با ادعای این‌که تهران مسیری خطرناك و غیرقانونی و رفتاری بی‌ثبات‌کننده در پیش گرفته است از واکنش قاطع و حساب‌شده لندن در این زمینه خبر داد. وی همچنین اعلام کرد در این زمینه با مایك پمپئو، همتای آمریکایی خود گفت‌وگو کرده است. احضار کاردار ایران در لندن اقدام دیگری بود که از سوی انگلیس انجام شد.

تلاش برای ایجاد اجماع علیه ایران

لندن تلاش دارد سایر کشورها را نیز علیه ایران بسیج کند که البته برای همراه کردن کشورهای غربی کارش سخت نیست. آمریکا که متحد قدیمی و یار نزدیك انگلیس است و کشورهای اروپایی هم از همان ابتدا، حمایت خود را از انگلیس اعلام کرده‌اند.

در همین زمینه می‌توان به اظهارات سخنگوی وزارت خارجه آلمان اشاره کرد که با محکوم کردن توقیف نفتکش انگلیسی از ایران خواست این کشتی و خدمه‌اش را هرچه فوری آزاد کند.

وزارت خارجه فرانسه نیز در بیانیه‌ای با ابراز نگرانی از حوادث اخیر از مقامات ایرانی درخواست کرد در اسرع وقت نفتکش بریتانیایی را که روز جمعه توقیف شد، آزاد کنند. در میان سایر مقامات اروپایی نیز مواضعی از این دست قابل مشاهده است.

حتی در این میان، برخی کشورها که به ظاهر مستقل هستند به سمت انگلیس تمایل دارند، مثلا کشور عمان از ایران خواسته تا نفتکش انگلیسی توقیف شده را آزاد کند. عمان از همه طرف‌ها خواسته منطقه را در معرض خطرهایی قرار ندهند که بر آزادی کشتیرانی بین‌المللی تاثیر بگذارد.

واکنش ناتو

سازمان ناتو هم در بیانیه‌ای به توقیف نفتکش انگلیسی از سوی ایران واکنش نشان داده و خواستار آزادی آن شده است. در این بیانیه با این ادعا که دو کشتی از سوی ایران توقیف شده است، مطرح شد: ما توقیف دو نفتکش تجاری در تنگه هرمز را محکوم می‌کنیم. این[اقدام] چالشی واضح برای آزادی بین‌المللی کشتیرانی ایجاد می‌کند. ما از ایران می‌خواهیم فورا کشتی‌ها و کارکنان آنها را آزاد کند.

ناتو همچنین در این بیانیه گفت: انگلیس به‌وضوح گفته است اولویت آنها مواجهه از طریق گفتمان و دیپلماسی با این وضعیت است. ناتو از راهکارهای دیپلماتیك برای حل‌وفصل این وضعیت حمایت می‌کند.

این سازمان همچنین مدعی شده تمام متحدان نگران فعالیت‌های بی‌ثبات‌کننده ایران هستند.

پیگیری حقوقی

لندن علاوه بر فشارهای سیاسی، از مجاری حقوقی نیز در حال پیگیری ادعاهای غیرقانونی خود است. در همین زمینه هیات انگلیس در سازمان ملل در نامه‌ای به شورای امنیت، توقیف نفتکش انگلیسی توسط ایران را ایجاد یك مداخله غیرقانونی خواند.

در این نامه آمده است: این اقدام غیرقابل قبول بوده و تهدید علیه کشتیرانی قانونی در گذرگاه‌های شناخته‌شده بین‌المللی را تا حد زیادی گسترش می‌دهد.

به گزارش رویترز این نامه به آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل نیز ارسال شده است.

همچنین روزنامه دیلی‌تلگراف گزارش داد وزرای انگلیسی در پی توقیف نفتکش این کشور از سوی ایران برنامه دارند تا ایران را تحریم کنند و اقداماتی از جمله مسدود کردن دارایی‌های ایران را انجام دهند.

براساس این گزارش، جرمی هانت، وزیر خارجه انگلیس قرار است تدابیری دیپلماتیك و اقتصادی از جمله مسدود کردن دارایی‌های ایران را اعلام کند.

فشارهای تبلیغاتی و رسانه‌ای

انگلیس تلاش دارد با یک نبرد رسانه‌ای، اقدام خود در توقیف محموله نفتی ایران را قانونی و اقدام ایران در توقیف نفتکش انگلیسی را غیرقانونی جلوه دهد؛ موضوعی که کاملا برعکس است. اما لندن برای جا انداختن تصویر مورد نظر خود علاوه بر نفوذی که بر برخی کشورها و همچنین نهادهای بین‌المللی دارد از ابزار رسانه‌ای قدرتمندی هم برخوردار است و این مساله به آنها در توطئه‌هایشان کمک می‌کند. رسانه‌های قدرتمندی نظیر بی‌بی‌سی و رویترز تنها بخشی از توانمندی‌های استعمار پیر در حوزه تبلیغاتی و رسانه‌ای است.

۳۱ تیر؛ یادآور پیروزی حقوقی ایران در دادگاه لاهه

این روزها مجادلات سیاسی ایران و انگلیس وارد مرحله تازه‌ای شده است. بعد از توقیف نفتکش روسی حامل نفت ایران از سوی انگلیس، تلاش‌های حقوقی و دیپلماتیك برای احقاق حق ایران در عرصه‌های بین‌المللی صورت گرفت اما روند ماجرا و پافشاری طرف انگلیسی بر ادامه توقیف غیرقانونی کشتی حامل نفت ایران باعث شد که این بار جمهوری اسلامی در عرصه میدان و عمل از اصل حقوقی مقابله به مثل استفاده و اقدام به توقیف یك نفتکش انگلیسی در تنگه هرمز کند. رویارویی حقوقی میان ایران و انگلیس البته اتفاق تازه‌ای نیست. درست ۶۶ سال پیش و در جریان برگزاری دادگاه لاهه برای بررسی شکایت میان این دو کشور درباره پرونده ملی شدن صنعت نفت، قضات این جایگاه حقوقی بین‌المللی بعد از بررسی شکایت لندن با رای به عدم صلاحیت خود به حقانیت ایران رای دادند.

این کارزار حقوقی از زمانی شروع شد که در هفت اردیبهشت ۱۳۳۰ مجلس شورای ملی طرح ۹ ماده‌ای اجرایی ملی شدن صنعت نفت را به اتفاق آرا تصویب کرد. انگلیس دو ماه بعد با استناد به معاهده منعقده میان تهران و لندن در ۱۳۱۲ با تنظیم و ارسال شکایتی به

دیوان لاهه اعتراض خود را اعلام کرد. دولت مصدق اما با استناد به این‌که معاهده مذکور بین‌المللی نیست شکایت انگلیس را وارد ندانست. مقامات لندن علاوه بر پیگیری حقوقی تلاش کردند که از ابزار شورای امنیت سازمان ملل برای پیشبرد اهداف خود استفاده کنند اما حضور مقامات ایرانی و استدلال حقوقی و سیاسی دکتر محمد مصدق در نهایت اعضای این شورا را واداشت که با رای موافق اکثریت، موضوع را تا تصمیم‌گیری دیوان لاهه مسکوت بگذارند. با پیگیری‌های حقوقی مصدق و وکیل مدافع فرانسوی در صلاحیت دیوان لاهه پیرامون داوری در شکایت مطروحه انگلیس، قضات این دادگاه بعد از ۱۲ جلسه شور و مشورت بالاخره در ۳۱ تیر ۱۳۳۱ و با ۵۶ رای موافق در برابر ۹ رای مخالف حکم بر عدم صلاحیت دیوان دادگستری در رسیدگی به دادخواست انگلستان را صادر کرد.